

ศิลปะเชิงแนวคิดของคามิน เลิศชัยประเสริฐ
พิพิธภัณฑ์จิตวิญญาณร่วมสมัยแห่งศตวรรษที่ 31
Conceptual Art of Kamin Lertchaiprasert
31 Century Museum of Contemporary Spirit

พรรษพร โตเทศ¹

Passaporn Totes¹

¹นักศึกษาลัทธิศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

E-mail : nantheonlynan@gmail.com

บทคัดย่อ

วิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวคิด ที่มา กระบวนการ และศึกษาการแสดงออก
ในฐานะงานศิลปะของพิพิธภัณฑ์จิตวิญญาณร่วมสมัยแห่งศตวรรษที่ 31

วิธีที่ใช้ในงานวิจัย คือ ศึกษาเชิงลึกจากข้อมูลประกอบไปด้วย ประวัติการทำงานสร้างสรรค์ของคามิน
เลิศชัยประเสริฐ และที่มา แนวคิด กระบวนการของพิพิธภัณฑ์จิตวิญญาณร่วมสมัยแห่งศตวรรษที่ 31
จากแหล่งข้อมูล คือ เอกสารที่เกี่ยวข้อง บทสัมภาษณ์ งานวิจัย การเก็บข้อมูลจากพื้นที่จริงและจากการสัมภาษณ์
ศิลปินและบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยนำเอาทฤษฎีการสร้างสรรคแบบศิลปะเชิงแนวคิด มาวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัยพบว่า พิพิธภัณฑ์จิตวิญญาณร่วมสมัยแห่งศตวรรษที่ 31 เป็นงานศิลปะเชิงแนวคิด
ที่นำเสนอในรูปแบบพิพิธภัณฑ์ ซึ่งเป็นแนวทางการสร้างงานแบบหลังสมัยใหม่และเป็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจใน
วงการศิลปะปัจจุบัน

คำสำคัญ : ศิลปะเชิงแนวคิด คามิน พิพิธภัณฑ์ จิตวิญญาณ

Abstract

This research's purpose was to analyze the concept, provenance and process and to
study the exhibition of the 31st Century Museum of Contemporary Spirit as an art work.

The method used in this research was the in depth study of information consists of
Kamin Lertchaiprasert's portfolio, provenance and concept of the 31st Century Museum of
Contemporary Spirit. The source of information was relevant documents, Kamin's interview,
researches, data collection from real location and the interviews of artists and relevant persons.
The theory of conceptual art was used as an analysing tool in this research.

The result of the research concludes that the 31st Century Museum of Contemporary
Spirit is a piece of conceptual art that is exhibited in a form of the museum, which is a novel way
of neo-modern art exhibitions and is an intriguing phenomenon in today's art industry.

Keywords : Conceptual Art, Kamin, Museum, Spirit

บทนำ

ในปัจจุบัน ศิลปะมีการพัฒนากระบวนการ เทคนิคและแนวคิดอย่างไม่มีที่สิ้นสุด แนวทางการสร้างสรรค์ถูกพัฒนารูปแบบให้ตอบโจทย์ของสังคมซึ่งเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วเช่นกัน เทคโนโลยีที่ทันสมัยและการสร้างสรรค์ของศิลปิน ปัจจัยทางความเจริญต่าง ๆ นั้นมีผลต่อการพัฒนารูปแบบของงานศิลปะทั้งสิ้น มาถึงตอนนี้สังคมที่เรียกว่ายุคโพสต์โมเดิร์น ยุคที่จินตนาการและการสร้างสรรค์คงงดงามอย่างไม่หยุดหย่อน ทั้งศิลปินและผู้ชมงานศิลปะมีโอกาสได้สัมผัสกับงานศิลปะรูปแบบใหม่ที่เข้าถึงได้ง่ายและเข้าถึงได้ยาก แนวทางการสร้างสรรค์ของศิลปินในยุคโพสต์โมเดิร์นนี้ วิธีการทำงานจะรื้อถอนระบบเดิม ๆ เน้นความคิดนอกกรอบ ออกนอกกระเปาะ โครงสร้างหรือจารีตเก่า ๆ ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่ศิลปะแนว Impressionism เกิดศิลปะที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้ชม ไม่ใช่เพียงการแสดงผลงานในแกลเลอรีเท่านั้น แต่ให้ผู้ชมและชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้น ซึ่งเป็นการปฏิเสธต่ออำนาจต่าง ๆ เช่น การจัดแสดงงานตามข้างถนน อีกทั้งยังมีการแสดงออกทางความคิดของศิลปินมากขึ้นซึ่งจะเห็นจากการสร้างสรรค์งานที่เรียกว่า Conceptual Art ซึ่งคือศิลปะที่เน้นกรอบความคิด (Concept) หรือความคิดที่เกี่ยวกับงานมีความสำคัญกว่าความงามและวัสดุที่ใช้กลุ่มโพสต์โมเดิร์นเชื่อว่าการพัฒนาจะสามารถทำลายวัฒนธรรมได้เนื่องจากทุกสิ่งทุกอย่างไม่มีความแน่นอน

คามิน เลิศชัยประเสริฐ ศิลปินร่วมสมัยที่มีผลงานมากมายในปัจจุบันและส่วนใหญ่เป็นงาน ศิลปะเชิงแนวคิดหรือ Conceptual Art คามินมักจะทำงานศิลปะด้วยวิธีเน้นกระบวนการด้วยเหตุนี้ผลงานของคามินส่วนใหญ่จึงเป็นงานที่นำเสนอในเรื่องของกระบวนการและแนวความคิดมากกว่า ผลงานหรือตัวชิ้นงาน ซึ่งนับว่าเป็นการนำเสนองานศิลปะที่แปลกใหม่ในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างสรรคแบบศิลปะเชิงแนวคิด อีกทั้งคามินยังมีการสร้างสรรค์พื้นที่ทางศิลปะ ไม่ว่าจะเป็น อุโมงค์ศิลปะธรรม และ The Land ซึ่งเป็นพื้นที่ให้ผู้ชมมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างสรรค์งานนี้

พิพิธภัณฑ์จิตวิญญาณร่วมสมัยแห่งศตวรรษที่ 31 คือ ผลงานที่แสดงถึงเจตจำนงของคามินที่ต้องการให้ผู้ชมหรือแม้กระทั่งตนเองได้ศึกษาและเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน ว่าจิตวิญญาณของแต่ละคนนั้นหมายถึงอะไร อีกทั้งยังเป็นตัวแทนแห่งความสร้างสรรค์ที่แปลกใหม่ทางศิลปะของคามิน อีกด้วย จุดเริ่มต้นของพิพิธภัณฑ์จิตวิญญาณร่วมสมัยแห่งศตวรรษที่ 31 เกิดขึ้นหลังจากที่คามินได้รับคำเชิญจาก 21st Century Museum of Contemporary Art ที่เมือง คานาซาว่า ประเทศญี่ปุ่น ในปี 2008 ให้ร่วมประชุมของทางพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ ภายใต้หัวข้อว่า “Simulate the city by art” คามินใช้เวลาอยู่ที่เมืองนี้เดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ วันหนึ่งคามินได้ไปที่โรงเรียนประถมแห่งหนึ่งชื่อว่า Chuo elementary school และได้พบกับอาจารย์ใหญ่ของโรงเรียน ซึ่งในเวลานั้น อาจารย์ใหญ่อำลัษณ์เขียนใบจบการศึกษาให้กับนักเรียนจำนวน 500 ใบ และในใบจบการศึกษานั้น อาจารย์ใหญ่ได้เขียนความดีหนึ่งอย่างของเด็กแต่ละคนไว้ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดคำถามขึ้นกับคามินว่า หากมีนักเรียนที่ไม่มีอะไรดีในตัวเลยจะทำอย่างไร เพราะเนื่องจากในวัยเด็ก คามินเป็นเด็กที่ค่อนข้างเกรงซึ่งคำถามนี้เกิดจากเป็นผลบาดลึกในใจสำหรับเด็กชายคนหนึ่ง ที่ถูกตราหน้าว่าเป็นเด็กยอแต่ประจำโรงเรียนนั่นคือตัวของคามินเองอาจารย์ใหญ่ตอบว่าทุกคนมีความดีอยู่ในตัวเองอย่างน้อยหนึ่งอย่าง ไม่มีใครที่ไม่มีความดีอยู่ในตัวเองเลย เมื่อคามินได้ฟัง ก็รับรู้ได้ถึงความรักความเมตตาของครูใหญ่ และรู้สึกถึงการถูกเยียวยารักษาตนเองที่มีปมในวัยเด็ก คามินนำคำที่ว่า “ความดีหนึ่งอย่าง” นี้มาใช้ในบริบทของ 21st Century Museum of Contemporary Art โดยให้ชาวเมืองเลือกของที่มีคุณค่าทางจิตใจของตนเองมาหนึ่งอย่าง ถ่ายภาพและจัดทำหนังสือขึ้น และใช้ชื่องานว่า 31st Century Museum

of Contemporary spirit ชาวเมืองทุกคนช่วยกันติดตั้งผลงานและถ่ายภาพร่วมกัน โดยที่คามินให้ความหมายว่าทุกคนคือศิลปิน และประวัติศาสตร์ของเรานี้แหละ คืองานศิลปะ

หลังจากกลับจากญี่ปุ่น คามินได้ต่อยอดแนวความคิดของ 31st Century Museum of Contemporary spirit ซึ่งคามินได้สร้างพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ คามินกล่าวว่า พื้นที่แห่งนี้เดิมทีเป็นพื้นที่ที่ได้เคยจัดทำโครงการอุโมงค์ศิลปะธรรม เพื่อให้นักศึกษาหรือลูกศิษย์ที่ไม่มีพื้นที่ในการแสดงผลงานได้มาใช้พื้นที่นี้ในการแสดงผลงานของตนเอง และคามินไม่อยากจะให้ระบบในแกลเลอรีหรือหอศิลป์ทำให้การแสดงผลงานศิลปะนั้นยากขึ้น จากนั้นพื้นที่แห่งนี้ถูกพัฒนามาเป็นพิพิธภัณฑ์จิตวิญญาณร่วมสมัยแห่งศตวรรษที่ 31 โดยคามินให้นิยามของพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ว่าเป็นสถานี หมายถึง จุดนัดพบหรือเปลี่ยนผ่าน ส่วนคอนเทนต์เนอร์หมายถึงพื้นที่ว่างที่บรรจุสิ่งของ เพื่อการขนส่งและเคลื่อนย้ายได้ ทั้งสองความหมายนี้ เป็นจุดเริ่มต้นของความคิด เพื่อนำเสนอทางเลือกในการสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมในพิพิธภัณฑ์ประกอบไปด้วยตู้คอนเทนต์เนอร์เรียงกัน เป็นหมายเลข 31 ภายในมีทั้งห้องสมุด ห้องดูภาพยนตร์ ห้องดื่มชา และงานศิลปะที่ถูกคัดเลือกมาจากการงานของศิลปินที่มีคุณค่าทางด้านจิตใจ มีความหมายต่อศิลปิน และสามารถส่งต่อความรู้สึกนั้นให้กับผู้ชมได้

แต่หากพิจารณาแล้วพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ไม่ได้ใช้หลักการทางพิพิธภัณฑ์มาใช้ในการจัดการ แต่คามินกำลังใช้คำว่าพิพิธภัณฑ์เป็นนิยามในบริบทที่ว่า ร่างกายของมนุษย์คือ พิพิธภัณฑ์และจิตวิญญาณของเราคืองานศิลปะ ดังคำที่เขียนไว้ที่ตู้คอนเทนต์เนอร์ว่า “Spirit is art” จากประเด็นนี้จึงมีความน่าสนใจถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น การศึกษาเรื่องพิพิธภัณฑ์จิตวิญญาณร่วมสมัยแห่งศตวรรษที่ 31 นี้จึงเป็นการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับแนวคิด กระบวนการของพิพิธภัณฑ์ในฐานะงานศิลปะเชิงแนวคิดขึ้นหนึ่งซึ่งมีการนำเสนอในรูปแบบพิพิธภัณฑ์ เพื่อเป็นองค์ความรู้ให้กับผู้ที่สนใจต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับแนวคิด ที่มา กระบวนการ และศึกษาการแสดงออกในฐานะงานศิลปะของพิพิธภัณฑ์จิตวิญญาณร่วมสมัยแห่งศตวรรษที่ 31

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีการสร้างสรรคงานศิลปะในรูปแบบศิลปะเชิงแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยศึกษาเชิงลึกจากข้อมูลประกอบไปด้วย ประวัติการทำงาน สร้างสรรค์ของคามิน เลิศชัยประเสริฐ และที่มา แนวคิด กระบวนการของพิพิธภัณฑ์จิตวิญญาณร่วมสมัยแห่งศตวรรษที่ 31 จากแหล่งข้อมูลคือ เอกสารที่เกี่ยวข้อง บทสัมภาษณ์ งานวิจัย การเก็บข้อมูลจากพื้นที่จริงและจากการสัมภาษณ์ศิลปินและบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยนำเอาทฤษฎีการสร้างสรรคแบบศิลปะเชิงแนวคิด มาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

พิพิธภัณฑ์จิตวิญญาณแห่งศตวรรษที่ 31 ในเชิงศิลปะ Conceptual Art

คือ แนวคิดของการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์จิตวิญญาณแห่งศตวรรษที่ 31 โดย คามิน เลิศชัยประเสริฐ จากการเริ่มต้นของการหาความหมายของชีวิตและความสุข โดยใช้กระบวนการในการสร้างงานศิลปะเป็นเหมือนการทดลองเพื่อหาคำตอบ ที่ผ่านมคามินสร้างสรรค์ผลงานศิลปะมากมาย จนมาถึง การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์จิตวิญญาณแห่งศตวรรษที่ 31 คามินค้นพบว่า จริง ๆ แล้ว ทุกคนมีสิ่งที่เรียกว่า ความจริง ความดี ความงาม อยู่ในตัวเองเสมอ โดยคามินเรียกสิ่งเหล่านี้ว่า “สุนทรียศาสตร์เชิงจิตวิญญาณ” ร่างกายของคนเราคือ พิพิธภัณฑ์ และจิตวิญญาณคือ งานศิลปะ ทุกคนคือศิลปินที่สร้างสรรค์งานศิลปะออกมาในรูปแบบการใช้ชีวิตที่แตกต่างกันไป พิพิธภัณฑ์แห่งนี้ หากจะพูดว่าเป็นพิพิธภัณฑ์ก็ไม่ใช่เสียทีเดียว หากแต่เป็นผลงานศิลปะชิ้นหนึ่งของคามิน จากการสร้างสรรค์ผลงานที่ผ่านมา คามินมักจะทำงานศิลปะที่เรียกว่า ศิลปะเชิงแนวคิดหรือ Conceptual Art ดังนั้นผลงานศิลปะชิ้นนี้ จึงสามารถอนุมานได้ว่า คือ ผลงานศิลปินแนวคิดของคามินอีกชิ้นหนึ่ง โดยสามารถวิเคราะห์ได้ตามลักษณะของการสร้างงานได้ดังนี้

1. แนวคิด

คือ แนวคิดสำคัญของพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ พิพิธภัณฑ์แห่งนี้ได้มีการรวบรวมผลงานและกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่คามินรู้สึกว่าการสร้างสรรค์ที่มีความบริสุทธิ์และมีเสรีภาพทางความคิดและการแสดงออก สู่ถึงความรักความเมตตาและเป็นการแสดงออกที่เกิดจากการเคารพในคุณค่าความเป็นมนุษย์ภายในตนและผู้อื่น โดยไม่จำเป็นที่จะเป็นผลงานที่สะท้อนทักษะทางสุนทรียภาพขั้นสูง ที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นจากศิลปินมีชื่อเสียงในสังคมเท่านั้น เพราะคามินเชื่อว่าเราทุกคนต่างมีความคิดสร้างสรรค์และคุณค่าทางจิตวิญญาณเท่ากันจากชีวิตการทำงานที่ใช้ศิลปะเป็นการหาคำตอบให้กับชีวิตจนทำให้เกิดแนวคิดต่าง ๆ มากมาย ดังนั้นทำให้คามินสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่เน้นกระบวนการมากกว่าการสร้างงานศิลปะที่สวยงาม สุนทรียศาสตร์ที่ผู้ชมได้รับเกิดจากการทำความเข้าใจถึงแก่นของชีวิต ที่คามินพยายามถ่ายทอดประสบการณ์เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาตลอดชีวิต ไม่ว่าจะเป็นงานที่อยู่ในช่วงเวลาที่กำลังสับสนหรือสามารถค้นพบบางสิ่งบางอย่าง พิพิธภัณฑ์จิตวิญญาณแห่งศตวรรษที่ 31 นี้ เป็นการค้นพบความหมายสำคัญของคุณค่าของจิตใจ ความดี ความงาม พลังงานทางบวก ที่เกิดขึ้นมาภายในร่างกายของมนุษย์

ดังนั้นเราสามารถอนุมานได้ว่า พิพิธภัณฑ์จิตวิญญาณแห่งศตวรรษที่ 31 นั้นคือผลงานศิลปะเชิงแนวคิด หรือ คอนเซปชวลอาร์ตพิพิธภัณฑ์ ในความหมายของคามิน คือ ร่างกายของมนุษย์ ร่างกายมนุษย์ที่จัดแสดงเรื่องราวต่าง ๆ หรือประสบการณ์ ที่เกิดขึ้นในชีวิต หรือที่เราเรียกว่า จิตวิญญาณ จิตวิญญาณหรือ Spirit คือ สิ่งที่คามินเปรียบเปรยว่า คือ Art โดยที่คามินได้เขียนคำว่า Spirit is art ไว้เพื่เน้นย้ำความหมายและสร้างความเข้าใจให้กับผู้ที่เข้าชม ส่วนศตวรรษที่ 31 หมายถึง โลกอนาคตที่คามินนิยามไว้ว่า อีก 100 ปีข้างหน้า มนุษย์เราจะรู้จักและเข้าใจกันผ่านทางจิตวิญญาณมากกว่ารูปลักษณ์ภายนอก

โดยหากจะกล่าวถึง หลักการแสดงออกทางความคิดของศิลปะ Conceptual Art นั้น คือ การเน้นความคิดรวบยอด สังกัป หรือ Concept ที่อยู่เบื้องหลังการสร้างสรรค์งาน มากกว่าการแสดงออกทางศิลปะด้วยการใช้ทักษะเชิงเทคนิค เช่นเดียวกับการสร้าง พิพิธภัณฑ์แห่งศตวรรษที่ 31 นี้ คามินไม่ได้จัดการพื้นที่แห่งนี้ในเชิงพิพิธภัณฑ์หากแต่ใช้คำว่าพิพิธภัณฑ์แสดงถึงนัยยะของแนวความคิดที่ว่า Body is museum นั่นเอง หากมองไปรอบพิพิธภัณฑ์แห่งนี้เราอาจจะมองว่าสถานที่นี้นั้นก็เหมือนกับแกลเลอรีหรือพิพิธภัณฑ์ทั่วไป แต่หากรู้ที่มาที่ไปของ

ผลงานแต่ละงานนั้นจะเข้าใจถึง การจัดวางและการแบ่งประเภทงานตามความรู้สึกของคามินที่มีต่อตัวชิ้นงานหรือผู้สร้างนั้นๆ ซึ่งความจริงแล้วเจ้าของผลงานที่จัดแสดงก็ได้เป็นศิลปินที่โด่งดังหรือมีทักษะการวาดภาพที่เก่งกว่าผู้ใด แต่เป็นคนที่มีความหลงใหลตามจากการมีประสบการณ์ร่วมของคามินซึ่งคามินมองว่าสิ่งเหล่านี้ต่างหากที่มีคุณค่ามากกว่าผลงานศิลปะชิ้นแพง ๆ เสียอีก ความจริง ความดี ความงามที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคนนั้น คือ ผลงานศิลปะสำหรับคามิน

2. รูปแบบ

แสดงออกในรูปแบบ พิพิธภัณฑ

การสร้างงานศิลปะในรูปแบบพิพิธภัณฑนี้ไม่ใช่ครั้งแรกที่คามินเคยสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในรูปแบบของศิลปะเพื่อชุมชน ดังเช่นการทำโปรเจกต์ที่คานาซาว่า ประเทศญี่ปุ่น จากคำเชิญโดย 21st Century Museum of Contemporary Art ที่เมือง คานาซาว่า ประเทศญี่ปุ่น ในปี 2008 ให้ร่วมประชุมของทางพิพิธภัณฑแห่งนี้ ภายใต้หัวข้อว่า “Simulate the city by art” โดยการคามินสร้างโปรเจกต์ทางศิลปะที่ชื่อว่า 31st Century Museum of Contemporary Art โดยการรวบรวมสิ่งที่มีคุณค่าทางจิตใจของชาวเมืองมาจัดเป็นพิพิธภัณฑ นั่นก็หมายถึงการสร้างงานศิลปะโดยการแสดงออกในรูปแบบ สรุปกล่าวโดยสรุปว่า พิพิธภัณฑแห่งนี้กำลังสะท้อนบางอย่างในสังคมที่กำลังเกิดขึ้น

เรื่องของจิตวิญญาณการให้ความสำคัญกับสิ่งที่อยู่เหนือกาลเวลา

คือ สิ่งที่เป็นอารมณ์ความรู้สึก ความทุกข์ ความสุข ความเศร้า ความดีใจ ซึ่งเกิดขึ้นมาพร้อมกับการเกิดมนุษย์ ซึ่งคามินมองว่า สิ่งนี้แหละคือ สิ่ง ศิลปะควรรับใช้มากกว่าการรับใช้กระแสสังคม คามินกำลังจะสื่อสารกับผู้เข้าชมว่า ทุกคนมีคุณค่าในตัวเอง ประวัติศาสตร์ของเราคือสิ่งที่มีความ ภาระของการใช้ชีวิตนั่นคือ ศิลปะที่อยู่ในตัวเรา ซึ่งถูกกลืนกรองจากประสบการณ์ที่ทุกคนได้รับในแต่ละวัน ทุกข์บ้างสุขบ้าง นั่นคือชีวิต ซึ่งคามินมีคติประจำใจว่า “ทำวันนี้ให้ดีที่สุด” เพราะคนเรามีความทุกข์เพราะเขาเรื่องในอดีตที่ผ่านมาไปแล้วและเรื่องในอนาคตที่ยังไม่เกิดมารวมกัน เพราะฉะนั้นพิพิธภัณฑแห่งนี้ คือ พาหนะที่จะพาผู้ชมมาค้นหาคุณค่าในตัวเองพร้อมทั้งเป็นการยืนยันในแนวคิดของคามินที่ว่า ร่างกายของเรา คืองานศิลปะ Spirit is art

เรื่องของความเป็นพิพิธภัณฑ

ถึงแม้ว่าที่นี่จะไม่ใช่วิพิธภัณฑเหมือนพิพิธภัณฑที่อื่น ๆ แต่คามินกำลังจะบอกว่า ประวัติศาสตร์ในตัวเราคือพิพิธภัณฑของเรา 31st Century Museum of Contemporary spirit คือ ที่สะสมและรวบรวมเอาประวัติศาสตร์ของคนหลาย ๆ คนเพื่อส่งและแชร์ความรู้สึกหรือประสบการณ์ร่วมกัน คามินกล่าวว่า “เราไม่ได้ประสงค์ที่จะทำลายความตึงมั่นของพิพิธภัณฑแต่อย่างใด หากแต่ตัวพิพิธภัณฑเองที่กำหนดขอบเขตและแบ่งแยกว่าสิ่งใดควรที่จะเป็นศิลปะหรือสิ่งใดไม่ใช่ พิพิธภัณฑอาจกลายเป็นมาตรฐานบางชั่ววัฒนธรรมต่อสังคม แต่ทว่าไม่อาจชี้วัดในความเฉพาะของแต่ละหน่วยได้ สำหรับพิพิธภัณฑจิตวิญญาณร่วมสมัยแห่งศตวรรษที่31 คือโครงการที่มุ่งหวังให้ผู้คนกลับมาสัมผัสภาพในการแสดงออก ปลุกจิตสำนึกความเชื่อมั่นและความเข้มแข็งที่ซ่อนอยู่ภายในให้ออกมาโลดแล่นสร้างสรรค์ เรียกคืนพลังในการประเมินค่าของตัวเองที่ไม่ต้องยึดติดกับวัฒนธรรมกระแสหลัก หรือคุณค่าของสุนทรียศาสตร์ ทุกคนเป็นศิลปินเป็นภัณฑารักษ์และเป็นเจ้าของพิพิธภัณฑร่วมกัน” ครั้งหนึ่งคามินเคยจำหน่ายเสื้อที่เขียนว่า 31st Century Museum of Contemporary spirit และให้แนวคิดที่ว่า เราคือพิพิธภัณฑที่เคลื่อนไหวได้ ทุกคนมีสิทธิ์เป็นศิลปิน คามินพยายามปฏิเสธวัฒนธรรมกระแสหลักในเรื่องที่ว่าศิลปินเท่านั้นที่จะสามารถแสดงงานในพิพิธภัณฑได้ และคามินกำลังจะสร้างแนวคิดใหม่ที่ว่า หากเรามีกระบวนการ

มีความคิดที่สร้างสรรค์ มีความรักความเมตตาและสามารถดำรงอยู่ในสังคมด้วยความรับผิดชอบในหน้าที่และเป็นประโยชน์ต่อสังคม พวกเราก็จะเป็นงานศิลปะชิ้นเลิศชิ้นหนึ่งเลยก็ได้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ทั้งแนวคิดของการสร้างพิพิธภัณฑ์และรูปแบบการแสดงออกของพิพิธภัณฑ์ทำให้เราสามารถกล่าวได้ว่า พิพิธภัณฑ์แห่งนี้คือ ผลงานศิลปะของคามินซึ่งแสดงออกในรูปแบบศิลปะเชิงแนวคิด โดยเน้นกระบวนการสร้างสรรค์ทั้งนี้อาจหมายถึงตลอดระยะเวลาที่พิพิธภัณฑ์แห่งนี้เปิดให้เข้าชมคือกระบวนการหนึ่งของการสร้างงานศิลปะหรือสร้างผลงานเชิงบวกให้กับตัวคามินเองและผู้ชม โดยหลังจากที่ผู้ชมเข้าชมพิพิธภัณฑ์และความรู้สึกและผลงานเชิงบวกจะปรับเปลี่ยนเป็นแรงบันดาลใจและพลังในการดำเนินชีวิต ความประทับใจและการซึมซับ ความจริง ความดี ความงามนี้คืองานศิลปะที่คามินได้กล่าวไว้

3. ประเภท

Installation Art.

จากการวิเคราะห์กระบวนการสร้างสรรค์และแนวคิดของพิพิธภัณฑ์จิตวิญญาณแห่งศตวรรษที่ 31 แล้วนั้นสามารถกล่าวได้ว่าพิพิธภัณฑ์แห่งนี้เป็นผลงานศิลปะชิ้นหนึ่งที่แสดงออกในรูปแบบพิพิธภัณฑ์ซึ่งหากแบ่งตามลักษณะการสร้างงานศิลปะผลงานชิ้นนี้คือ งานศิลปะประเภทศิลปะเชิงแนวคิดที่แสดงออกในรูปแบบศิลปะจัดวาง วิธีการศิลปะแบบ Installation ซึ่งเป็นทั้งปรัชญาและวิธีการทางทัศนศิลป์ที่มีแนวเชิงบูรณาการ ที่นำเอาศิลปะหลายสาขามาร่วมใช้ นิยมใช้วิธีสื่อผสม หรือการรวมสื่อทัศนศิลปะธาตุและสุนทรียธาตุร่วมกับกลวิธีและสื่อวัสดุต่าง ๆ อย่างสับสนปนเป เกิดมีแนวคิดใหม่ในการนำเสนอให้ผู้ชมเข้ามามีส่วนร่วมในงาน (Interactive Art) ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการการสร้างพิพิธภัณฑ์ในเรื่องแนวคิดและการให้ผู้ชมมีส่วนร่วมโดยการเข้าชมและซึมซับผลงานทางบวก รวมถึงการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของทางพิพิธภัณฑ์

การจัดวางตู้คอนเทนเนอร์ให้เรียงกันเป็นเลข 31 และการเลือกพื้นที่บริเวณซอยวัดอุโมงค์ถือเป็นการเลือกพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กับแนวคิดและเนื้อหาของงาน ที่เกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณและผลงานทางบวกซึ่งพื้นที่ซอยวัดอุโมงค์นี้เป็นสถานที่ที่คามินเคยได้ทำโครงการอุโมงค์ศิลปะธรรม บริเวณนี้จึงมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับผลงานต่าง ๆ ของคามินซึ่งอาจจะมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกทางจิตใจและความเป็นคามินอยู่ในพื้นที่นั้น ผลงานศิลปะเชิงแนวคิดที่กลั่นกรองจากกระบวนการค้นหาคำตอบของชีวิตและต้องการที่จะแบ่งปันให้ผู้ชมได้รับรู้และเข้าถึงผลงานทางบวก และความงามของศิลปะที่เรียกว่าจิตวิญญาณเปรียบเสมือนการทำงาน Interactive ที่ให้ผู้ชมมีส่วนร่วม ซึ่งนอกจากผู้ชมจะสามารถรับผลงานทางบวกนี้ไปเพื่อเก็บไว้ในพิพิธภัณฑ์หรือร่างกายของเขาเหล่านั้นแล้วยังสามารถส่งต่อให้กับผู้อื่นจากการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งเป็นอีกวัตถุประสงค์หนึ่งที่คามินต้องการให้เกิดขึ้นในสังคม ความงามจากภายในจิตวิญญาณคือ ผลงานศิลปะที่คามินต้องการที่จะสร้างสรรค์ไว้ในตัวผู้ชมทุก ๆ คน

ดังนั้น มากไปกว่าความเป็นพิพิธภัณฑ์สถานที่แห่งนี้คือ ที่ส่งต่อ ความจริง ความดี ความงาม ซึ่งมีอยู่ในตัวทุกคน ทำให้ผู้ชมตระหนักรู้และเข้าใจว่า มนุษย์ทุกคนมีคุณค่าในตัวเองอย่างน้อยหนึ่งอย่าง ไม่มีดีกว่า ไม่มีเลวกว่า ไม่มีเท่ากัน คือ คำที่คามินได้กล่าวไว้ มนุษย์ทุกคนมีความเท่าเทียมและทุกคนมีคุณค่าต่อโลกใบนี้ ศิลปะเปลี่ยนคนและคนสามารถเปลี่ยนโลกได้ เพราะฉะนั้นศิลปะสำหรับคามิน คือ กระบวนการทุกอย่างในการใช้ชีวิตที่มนุษย์ทุกคนสะสมความจริง ความดี ความงามไว้ในตัวเองเป็นงานศิลปะที่ทุกคนสร้างสรรค์ขึ้น เราทุกคน คือ ศิลปินที่สร้างสรรค์งานศิลปะเฉพาะตัวเป็นปัจเจก พิพิธภัณฑ์นั่นคือร่างกายของเรา คือ สิ่งที่ทำให้ตระหนักรู้ว่า การใช้ชีวิตมีความหมายและได้ถูกสะสมและจัดเก็บไว้เป็นอย่างดีภายในจิตใจ คามินสร้างผลงานศิลปะทุกวันเพื่อให้ตัวเองตระหนักถึงการมีชีวิตอยู่ เพราะฉะนั้นมนุษย์ทุกคนก็ควรใช้ชีวิตทุกวันอย่างมีความหมายและคุณค่า เห็นคุณค่าในตัวเองพร้อมทั้งส่งต่อผลงานทางบวกให้กับผู้อื่นที่อยู่รอบข้าง การอยู่กับปัจจุบัน คือ อีกแนวคิดหนึ่งที่คามิน

พยายามนำเสนอ คามินกล่าวว่าคนเรามีความทุกข์เพราะกังวลกับอนาคตที่ยังไม่มาถึงและยังติดอยู่ในความทุกข์ของอดีตที่ผ่านไปแล้ว ตัวแปรของความสุขของคนเราอยู่ที่ความคิดและช่วงเวลา หากเราอยู่กับปัจจุบันเราก็จะมีความสุขและพร้อมที่จะทำสิ่งนั้นให้ออกมาดีเพราะเราไม่สามารถกลับไปแก้ไขอดีตและเปลี่ยนแปลงอนาคตได้

สรุปและวิจารณ์ผล

พิพิธภัณฑ์จิตรวิญญานแห่งศตวรรษที่ 31 แห่งนี้จะเป็นผลงานศิลปะของคามินภายใต้ตู้คอนเทนเนอร์เลข 31 กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการค้นหาคำตอบและความสุขในชีวิตของผู้ร่วมกิจกรรมและยังสามารถส่งให้กับผู้อื่นโดยใช้ลักษณะการสร้างสรรค์ในรูปแบบศิลปะเชิงแนวคิด โดยได้รับแรงบันดาลใจจากคุณค่าของจิตใจมนุษย์โดยเปรียบเทียบจิตรวิญญานกับงานศิลปะซึ่งจัดแสดงอยู่ในร่างกายซึ่งเปรียบเสมือนพิพิธภัณฑ์ที่เคลื่อนที่ได้

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. ปรมพร ศิริกุลชยานนท์ อาจารย์ประจำภาควิชาทฤษฎีศิลป์ คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ให้คำปรึกษาจนวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- คามิน เลิศชัยประเสริฐ. (2556). Non-Being by Itself สภาวะที่ไร้ซึ่งการดำรงอยู่ได้ด้วยตัวมันเอง. (สุจิตร์). กรุงเทพฯ.
- ธัญญ์ บุษมี. (2546). โลก Modern&Postmodern. กรุงเทพฯ : สายธาร.
- วิภาช ภูริชานนท์. (2554, มีนาคม). “31st Century Museum of Contemporary Spirit Upon arrival at the station เมื่อมาถึงสถานี”. Fine Art, 2554. ฉบับที่ 77.
- ศาสตราจารย์ ดร. วิรุณ ตั้งเจริญ. (2547). ศิลปะหลังสมัยใหม่ Postmodern art. กรุงเทพฯ : สันติศิริการพิมพ์.
- Ziauddin Sardar and Patrick Curry. (2548). สูโลกหลังสมัยใหม่ : Introducing Postmodern. แปลโดย วรณัฐ จรุงรัตนพงศ์. นครปฐม : สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก.